

Antibioticareductie vraagt multidisciplinaire aanpak

'Elkaars expertise respecteren'

Gezondheid | Tekst en foto's: **Jacqueline Wijbenga**

Het terugdringen van het antibioticagebruik in de dierhouderij vraagt inspanningen van verschillende disciplines. Dierenarts, voerleverancier en veehouder moeten gezamenlijk een strategie uitzetten. "De basis voor succes is respect voor elkaars expertise", ervaren Rob van Schie en Marrina Schuttert.

Het algehele gebruik van antibiotica, preventief en curatief, moet worden beperkt. Daar ligt een verantwoordelijkheid van de veehouder, maar hebben dierenarts en voerleverancier ook een taak, constateerden de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde en branchevereniging Nevedi. Zij riepen hun achterban vorig jaar op de krachten te bundelen om het antibioticagebruik op het boereneref verder terug te dringen. Die handschoen is door verschillende partijen opgepakt. En met succes, zo blijkt uit een gesprek met Rob van Schie (Trouw Nutrition), Marrina Schuttert (varkensdierenarts

bij VC Someren) en bedrijfsleider Jelmer Tuenter van varkensbedrijf Huisman in Finsterwolde.

Specialisatie

Van Schie en Schuttert constateren dat de specialisatie in de veehouderij steeds verder doorzet, zowel op het boerenbedrijf als in de toeleverende sector en bij adviseurs. Schuttert: "Je ziet dat bijvoorbeeld gespecialiseerde varkenshouders veel meer inzicht hebben in de diverse bedrijfsonderdelen en bovengemiddelde kennis hebben van voer. Veel hebben een eigen optimalisatiepro-

gramma, gebruiken eigen grondstoffen of bijproducten en nemen alleen nog kernvoerders af van hun voerfabrikant." Gevolg van de specialisatie is onder andere dat er geen processie van adviseurs op het boereneref meer is. "Expertise wordt hoofdzakelijk ingeschakeld als zich problemen voordoen en alleen bij kritische punten worden nog vaste controleafspraken gemaakt. Het is HACCP in het klein."

Praktijk

Deze aanpak geldt ook voor akkerbouwer/varkenshouder Cars Huisman in Finsterwolde. Hij houdt, deels in familieverband, in Groningen op twee locaties vleesvarkens. Afgelopen november nam hij een derde stal in gebruik, net over de grens in Duitsland. De dagelijkse leiding op één van de Groningse locaties is in handen van bedrijfsleiders Jelmer Tuenter (jonge dieren) en Bennie Verhoeven (vleesvarkens). "In het kader van diergezondheid wordt op dit bedrijf gekozen voor vaste relaties met vermeerderaars", vertelt Schuttert. >>

Volledige speenvoeders droegen er in belangrijke mate toe bij dat het medicijngebruik drastisch terugliep.

>>> 'Elkaars expertise respecteren'

Van links naar rechts: Annemarie Dirkzwager (Trouw Nutrition), Rob van Schie (Trouw Nutrition), Marrina Schuttert (dierenarts), Jelmer Tuenter (bedrijfsleider) en Bennie Verhoeven (bedrijfsleider).

Tuenter vult aan: "We kiezen daarbij voor meedenkende boeren. Mensen die kijken hoe hun product het best op onze wensen aansluit." Vorig jaar werd de varkenshouder geconfronteerd met het stoppen van twee van zijn trouwe toeleveranciers van biggen. In overleg met de bedrijfsleiders en dierenarts Schuttert besloot Huisman speenbiggenopfok op het bedrijf te introduceren. "We hadden vertrouwen dat we het konden, omdat we ervaring hebben met het opleggen van lichte biggen", legt Tuenter uit. Ook bij deze nieuwe aanpak koos Huisman voor een vaste toeleverancier. "Juist als je iets nieuws probeert, geldt dat je een relatie moet opbouwen met je toeleverancier, zodat je de keten kunt optimaliseren. Het leven van een vleesvarken begint in de zeug. Je moet er zeker van zijn dat het daar goed zit, wil je het vervolg succesvol kunnen laten verlopen", verklaart Schuttert.

Uitdaging

Een deel van de stallen werd omgebouwd voor het ontvangen van de gespeende big-

gen; in september 2010 werden de eerste opgelegd. "Het bleek toch iets minder eenvoudig dan wij in eerste instantie hadden gedacht", constateert Tuenter. De bedrijfsleider werd geconfronteerd met natte mest en schakelde Schuttert in voor advies. Die stelde vast dat sprake was van een E. coli-probleem.

Tuenter: "We hadden de stallen wel omgebouwd, maar in de praktijk bleek de voermachine op dit bedrijf niet ingericht voor het voeren van de biggen. De voertechniek voldeed niet. Dat vroeg investeringen op detailniveau." Schuttert: "De omstandigheden waren suboptimaal voor biggenopfok en dat leidt bijna altijd tot verminderde darmgezondheid. Na E. coli dienden ook Streptokokken zich aan."

"Medicatie is een managementprobleem. Dat is op dit bedrijf onderkend", aldus Schuttert. Voor de aanpak van het probleem werd een adviesteam samengesteld, waaraan naast de bedrijfsleider en de dierenarts experts van buitenaf deelnamen. Stap voor

stap werden alle risicofactoren onder de loep genomen om de situatie te verbeteren en zo het medicijngebruik te reduceren, want door de E. coli en Streptokokken moest daarvan meer dan normaal gebruikelijk op het bedrijf worden ingezet.

Tuenter: "Speenbiggen zijn geen kleine vleesvarkens, het is echt een vak apart." Enkele maanden later is een nieuwe voermenger aangeschaft waarmee de prestarter kan worden verstrekt. Bovendien werd in overleg met de zeughouder overgeschakeld op een andere beer (Talent), zodat het fokmateriaal genetisch veranderde.

Voerspoor

"Een van de volgende stappen was kijken naar het voer", vertelt Schuttert. Voor die expertise werd onder andere een beroep gedaan op de vaste voerleverancier op het bedrijf van Huisman. Ook werd varkensspecialist Van Schie van Trouw Nutrition geconsulteerd vanwege zijn ervaring op het gebied van jongdiervoeders. "Doelstelling was het verbeteren van de darmgezondheid. Als die niet op orde is, kun je problemen met ziekteverwekkers niet oplossen", benadrukt Van Schie.

Van Schie constateerde samen met de voerfabrikant dat het op dat moment gevoerde biggenvoer te grof gemalen was, een te hoog gehalte zuren bevatte en te weinig vet. Op basis van deze analyse werd een nieuw biggenvoer samengesteld. "In het begin hadden we succes met dit nieuwe voer. Minder ziekte, minder diarree. Maar de overgang naar het vleesvarkensvoer was nog steeds niet ideaal. Bovendien vroeg deze aanpak veel inspanning van het personeel", constateert Van Schie.

Vervolgens is besloten over te stappen op compleet speenvoer dat goed aansloot op het voer dat de zeughouder in de kraamstal voerde. "De samenstelling van compleet voer is makkelijker te optimaliseren, er zijn minder variabelen dan in voer dat op het bedrijf wordt gemengd", licht Schuttert toe.

Risico's in beeld

Drieweekse biggen wegen gemiddeld zo'n 5,5 tot 6 kilo. "Voor deze lichte biggen is een passend voer uitermate belangrijk. In dat stadium is een prestarter nodig, vervolgens stap je over op het complete speenvoer", vertelt Van Schie. De aanpak met de volledige speenvoeders maakte de situatie voor bedrijfsleider Tuenter werkbaar en droeg er in

Dierdagdosering

In het kader van het terugdringen van het antibioticagebruik, is door de Stichting Diergeneesmiddelen Autoriteit een signaleringssysteem voor de dierdagdoseringen in verschillende houderijsystemen geïntroduceerd. De waarden voor 2011 zijn vastgesteld op:

	Vermeerdering	Vleesvarkens
Groen (streefwaarde)	< 20	< 13
Oranje (signaleringswaarde)	> 37	> 33
Rood (actiewaarde)	> 54	> 53

Van het bedrijf van Cars Huisman zijn in dit artikel alleen de dierdagdoseringen van de speenbiggen vermeld. Voor een goede vergelijking met andere bedrijven is ook het medicijngebruik van het vermeerderingsbedrijf waarvan de biggen afkomstig zijn van belang. Dit vermeerderingsbedrijf zit op 6,7 dierdagdoseringen.

belangrijke mate toe bij dat het medicijngebruik drastisch terugliep. "We zijn in relatief korte tijd teruggegaan van standaard medicijnen toedienen aan een groep, naar alleen nog maar behandelend inzetten", stelt Schuttert. Helemaal tevreden is de dierenarts nog niet. "De dierdagdosering ligt met 29 nog relatief hoog in de jongdierfase, maar als je dat afzet tegen de 64 van een half jaar geleden, hebben we veel bereikt." Ook bedrijfsleider Tuenter doet zijn werk met meer plezier. "We hebben nu zelf de regie weer in handen. De risicofactoren zijn goed in beeld, alleen kunnen we enkele daarvan gewoon niet aanpassen. De huisvesting is zoals die is. De stallen zijn wel omgebouwd voor de gespeende biggen, maar niet gebouwd voor gespeende biggen. Dat bepaalt je uitgangspositie."

Succes

Het behaalde resultaat is het gevolg van elkaar de tijd gunnen, stellen alle betrokkenen. "De varkenssector is sterk in het versimpelen van complexe problemen. Gevolg is dat betrokkenen elkaar lang niet altijd de tijd gunnen om een oplossing te vinden", aldus Van Schie. Hij prijst het geduld en respect dat de verschillende partijen elkaar gegund hebben om tot een goede oplossing te komen. "Een specialist moet zich beperken tot zijn eigen expertise en niet treden in het werkveld van een andere specialist. Op die manier kom je gezamenlijk tot de beste oplossing."

Belangrijke succesfactor is ook het opbouwen van een relatie met toeleveranciers, zowel van biggen als van voerleveranciers. Daarnaast is een goede regievoering een vereiste. "Die ligt op dit bedrijf bij de bedrijfsleider. Hij kent de dieren, de parameters en weet hoe hij die optimaal kan sturen", aldus Van Schie. Tuenter: "We gaan uit van wat de

"Een specialist moet zich beperken tot zijn eigen expertise", aldus Rob van Schie.

big kan. Presteren ze dat niet, dan zoeken we waar het probleem kan liggen en proberen we een oplossing te vinden. Die wordt uitgevoerd en bewaakt en waar nodig bijgesteld."

Terug

Inmiddels heeft de leverancier van gespeende biggen aangegeven een ander afzetkanaal te hebben. Hierdoor verliest het varkensbedrijf zijn vaste leverancier van gespeende biggen. "Voor ons is dat reden, mede vanwege de problemen waarmee we zijn geconfronteerd, af te stappen van de speenopfok. We zijn op zoek naar een andere vermeerderaar die ons weer zware biggen

kan leveren", vertelt Tuenter. De laatste varkens die als speenbiggen op het bedrijf kwamen, worden binnenkort opgelegd als vleesvarken. De bedrijfsleider is blij weer te kunnen overstappen op de reguliere bedrijfsvoering, maar stelt vast dat hij veel heeft geleerd van de speenopfok. "Ik ben ervan overtuigd dat het wel kan, beginnen met speenbiggen. Maar dan moet alles op het bedrijf daarop zijn ingericht, want juist speenbiggen vragen specifieke huisvesting en voertehniek, veel tijd en aandacht. Als aan die randvoorwaarden wordt voldaan, kan het. Ook zonder dat het medicijngebruik op het bedrijf er negatief door wordt beïnvloed." ♦

Op het varkensbedrijf wordt eigen tarwe gevoerd.